

förstå komplicerade skeenden, och snabbt formulera interventioner som bör ha positiv effekt och som bör sakna negativ effekt. I sådana situationer har man, inte minst under utbildning och som nybörjare, behov av mer övergripande teorier, och psykoanalytiska teorier har visat sig vara väl användbara. Det är en självklarhet inom medicinen, och rimligen också inom psykoterapi, att man i många situationer inte kan invänta den fullständiga kunskapen, innan man handlar. Handlandet får baseras på en kombination av vetenskap och beprövad erfarenhet. Samtidigt finns en självklar strävan att öka området för vetenskapen på bekostnad av området för den beprövade erfarenheten. Det ter sig angeläget att de som undervisar i psykoterapi, och som ju tjänar som indentifikationsobjekt för sina elever, dels är väl medvetna om och till eleverna förmedlar vad som är vetenskap och vad som är beprövad erfarenhet, dels har en positiv inställning till att använda traditionellt vetenskaplig metodik som medel att uppnå säker kunskap. Helst bör lärarna ha egen erfarenhet av i akademisk mening empirisk forskning. Att sådan är fullt möjlig också inom det psykodynamiska området hoppas jag framgår av ovanstående.

REFERENSER

3. Kline P: Fact and fantasy in Freudian theory. 2d ed London: Methuen, 1981.
4. Sjöberg L (Ed): Svensk psykologisk forskning av i dag: Studiet av känslor, varseblivning, tänkande och personlighet. Stockholm: Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet, 1986.
5. Smith GJW, Sjöholm L, Nielzén S: Individual factors affecting the improvement of anxiety during a therapeutic period of 1 1/2 to 2 years. Acta psychiatr Scand 1975; 52: 7-22.
10. Bloch S, Lambert MJ: What price psychotherapy? A rejoinder. Brit J Psychiatry 1985; 146: 96-98.
12. Luborsky L: Principles of psychoanalytic psychotherapy. A manual for supportive-expressive treatment. New York: Basic Books, 1984.
16. Woody GE, McLellan AT, O'Brien CP: Sociopathy and psychotherapy outcome. Arch Gen Psychiatry 1985; 42: 1081-1086.

Dynamisk psykoterapi och empirisk psykologi

En slutreplik av Lennart Sjöberg

Persons försvar av psykoanalytisk teori och terapi är lovvärt men otillräckligt när det gäller att finna stöd för ett synsätt som helt dominerar utbildningen av psykologer och psykoterapeuter i Sverige hävdar professor Lennart Sjöberg i denna slutreplik.

Göran Persson har skrivit ett intressant genmäle till min artikel om den dynamiska psykoterapis empiriska grund.¹ Jag har emellertid svårt att se att det

resonemang han för på något väsentligt sätt rubbar mina slutsatser.

Perssons försvar av psykoanalytisk teori och terapi baserad på den grunden har väsentligen karaktären av "kritik av kritiken", en i och för sig lovvärd aktivitet som dock är ganska otillräcklig när det, som här, gäller att finna stöd för ett synsätt som

Den omfattande forskning som hittills utförts har gett synnerligen ringa stöd till psykoanalysen efter snart ett sekel

helt dominerar utbildningen av psykologer och psykoterapeuter i Sverige. Sålunda påpekar Persson att Grünbaum inte vill avvisa möjligheten att framtida empiriska studier av experimentell eller epidemiologisk art kan komma att ge belägg för delar av Freuds teorier, ett halmstrå som fler än Persson gripit efter. Javisst, men den omfattande forskning som hittills utförts har gett synnerligen ringa stöd till psykoanalysen, efter snart ett sekel. En aktuell sammanfattning av den empiriska psykologiska forskningen på området ges av Eysenck.² Jag anser att argumentet att man någon gång i framtiden kan komma att finna att Freud trots allt hade rätt är tämligen lättviktigt.

När det gäller Lundapsykologernas arbeten med projektiva test så är dessa ännu kontroversiella. Det har tex ofta påståtts att användningen av DMT-testet, det bäst kända instrumentet i Lundapsykologernas metodarsenal, för urval av militära flygförare skulle ha minskat haverifrekvensen i det svenska flygvapnet. Den sakliga grunden för påståendet är ytterst svag.³ En sympatiskt inställd kommentator som Paul Kline⁴ skrev nyligen om DMT-testet att "although the responses resemble Freudian defences there is no strong evidence for their validity" (p 53) och "no matter how closely the DMT responses resemble the defences they do not constitute scientific evidence for defences" (p 55).

Frågan om terapieffekter är både praktiskt och teoretiskt intressant och det är därför viktigt att fastslå att specifika effekter utöver dem som praktiskt taget alla behandlingar ger endast kunnat beläggas för vissa former av beteendeterapi. I en situation där utbildningen av svenska psykologer baseras på en helt annan uppfattning om vad som är verkningsfull psykoterapi är det viktigt att föra fram att psykoanalysen ej kunnat påvisas vara mera verkningsfull än placebo. Detaljkritik av Prioleau, Murdock och Brody kan säkert vara berättigad men faktum kvarstår att positiv evidens för specifika effekter av psykoanalytisk terapi i stort sett saknas. Beredskapen att acceptera en realistisk uppfattning

Det är utomordenligt allvarligt att en dogmatisk enögd form av psykoanalys har fått ett så starkt fotfäste inom svensk psykologutbildning

om effekterna av tex terapi av missbrukare tycks vara begränsad på sina håll.⁵

Fö tas stort utrymme i Persons genmäle upp av diskussion av forskning som jämför olika typer av behandling och som påvisat att det finns ospecifika effekter av psykoterapi, något som ingen numera förnekar. Inte heller hans resonemang om att placebo-betingelser kan vara svåra eller omöjliga att etablera (eller oetiska) är kontroversiellt (jfr tex 6). Att det förekommer empirisk forskning om psykoanalytiska postulat har jag aldrig förnekat, det är ju tvärtom denna forskning och dess övervägande negativa resultat som är grunden för mina påståenden.

Det är enligt min mening utomordenligt allvarligt att en dogmatisk, enögd form av psykoanalys har fått ett så starkt fotfäste inom svensk psykologutbildning. Den omedelbara effekten kan observeras inom den praktiska psykologverksamheten. På längre sikt kan vi vänta oss att även forskningen blir lidande.

REFERENSER

1. Persson, G: Svar till Lennart Sjöberg: Den dynamiska psykoterapins dynamiska grund. Socialmedicinsk tidskrift 1988; Nr 1.
2. Eysenck, H: The decline and fall of the Freudian Empire. Hammondsworth: Penguin Books.
3. Sjöberg, L: Värdet av DMT vid urval av flygförare. Nordisk Psykologi, 1981, 33, 241-248.
4. Kline, P: The scientific status of the DMT test. Brit J Medical Psychology, 1987, 60, 53-60.
5. Sjöberg, L: Behandling av missbrukare meningslös? PsykologTidningen, 1987, No. 2, 4-5.
6. Strayhorn, J M: Control groups for psychosocial intervention outcome studies. Am. J Psychiatry, 1987, 144, 275-282.